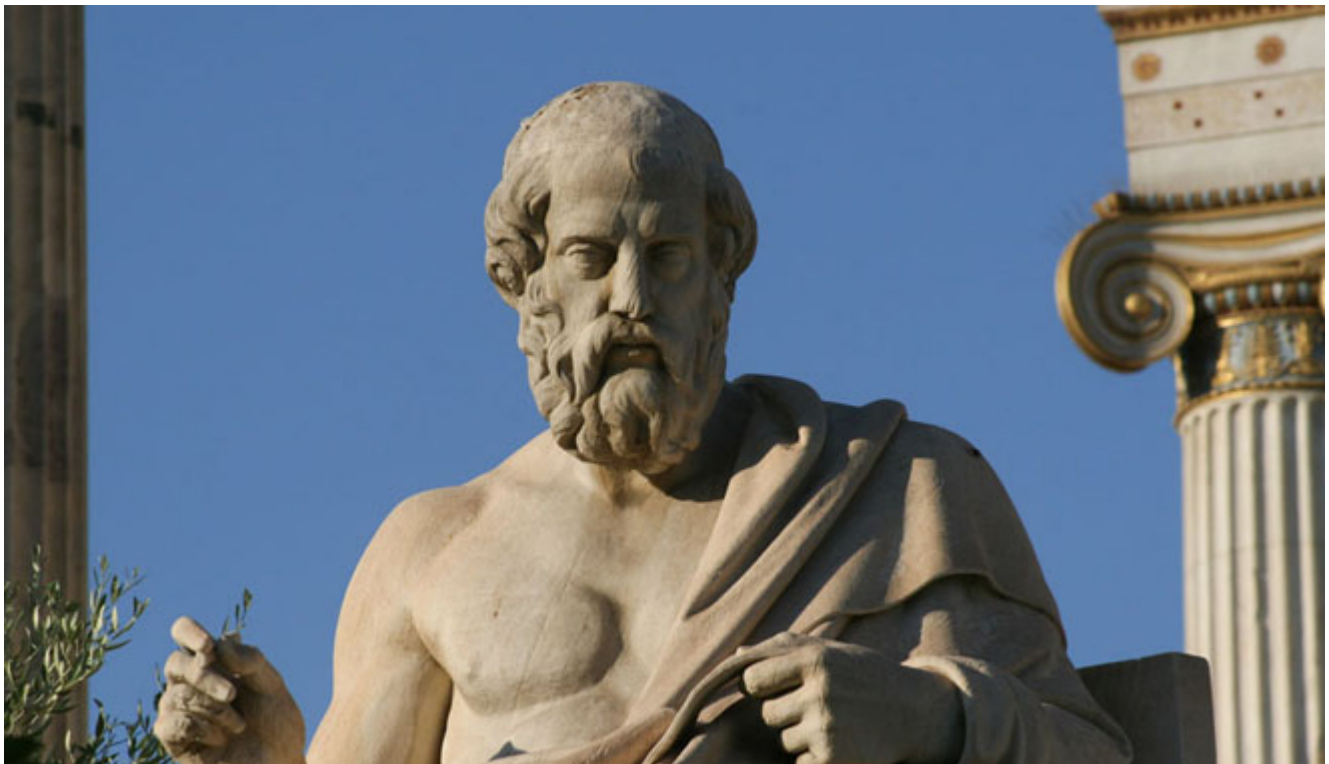

Η δημιουργία του κόσμου και ο «Πυθαγορίζων» Πλάτων (Γεώργιος Χ. Κουμάκης, Επ. Καθηγητής Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων)

/ [Πεμπτούσία](#)

Η εύρεση κοινών τόπων του Πλάτωνα και των Πυθαγορείων ως προς τη δημιουργία του κόσμου, ίσως υποδηλώνει την επίδραση που δέχτηκε ο Πλάτων από αυτούς.

Ο Αριστοτέλης και ο Θέων ο Σμυρναίος συνοψίζοντας τη μεταξύ τους σχέση λένουν ότι σε πολλά σημεία ο Πλάτων ακολούθησε τη φιλοσοφία των Πυθαγορείων, ενώ σε άλλα ανέπτυξε δική του θεωρία. Και στους δύο πέντε είναι τα σώματα του κόσμου και τα ισάριθμα σχήματα, από τα οποία αυτά γεννώνται. Έτσι η γη γεννήθηκε από τον κύβο, η φωτιά από την πυραμίδα, ο αέρας από το οκτάεδρο, το νερό από το εικοσάεδρο και ο αιθέρας, δηλαδή η σφαίρα του παντός, από το δωδεκάεδρο. Εκείνο που παραδίδεται είναι ότι ο κύβος,

η πυραμίδα και το δωδεκάεδρο, είναι εφευρήματα των Πυθαγορείων, το δε οκτάεδρο και το εικοσάεδρο, του Θεαίτητου, έστω και αν τη χρονική εκείνη περίοδο υπήρχε μόνον εμπειρική αλλά όχι θεωρητική θεμελίωση.

Εντοπίζεται επίσης ομοιότητα αλλά και μεγάλη απόκλιση ως προς τον τρόπο εκφοράς της φιλοσοφίας μεταξύ των δύο. Η φιλοσοφία των Πυθαγορείων είναι απόρρητη, δηλαδή απόκρυφη, αφού λεγόταν μόνον σε στενό κύκλο μυημένων, ενώ προς τους άλλους ετηρείτο άκρα σιωπή, αφού σε διαφορετική περίπτωση επικρεμόταν ο κίνδυνος επιβολής της εσχάτης των ποινών. Υπό μία έννοια υπήρχε κάποια ομοιότης με τη φιλοσοφία του Πλάτωνα, η οποία, χωρίς να είναι απόκρυφη, ήταν απόρρητη δηλαδή ασαφής, αφού δεν επιτρεπόταν να λέγεται η να γράφεται εκ των προτέρων, προοριζόταν δε μόνον στους βαθείς γνώστες (ειδότας).

Η διαλεκτική, που είναι το αποκορύφωμα της φιλοσοφίας του, είτε στον γραπτό είτε στον προφορικό λόγο, εκφερόταν κατά τρόπον αινιγματικό. Με το να προσπαθεί να λύσει κανείς το πρόβλημα φιλοσοφεί. Δεν λέγεται όπως τα άλλα μαθήματα, μπορεί όμως να ανευρίσκεται με μικρή ένδειξη. Το τέρμα της διαλεκτικής είναι η ιδέα του αγαθού, η οποία μαζί με τις άλλες ιδέες, που περιλαμβάνονται σ' αυτό, συνιστά τον έναν και μοναδικό νοητόν κόσμο, που είναι αιώνιος και αληθινός, ομοίωμά του δε είναι ο ορατός, απτός και εφήμερος κόσμος με τη μέθεξή του προς αυτόν, πράγμα που πίστευαν και οι Πυθαγόρειοι. Ο αληθινός κόσμος είναι ένας, και συγκεκριμένα το ένα, με συμμετρίες και αναλογίες, ενώ ο ορατός κόσμος είναι όμοιος με αυτόν κατά μίμηση.

Καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία του κόσμου παίζουν τα πρώτα τρίγωνα, δηλαδή ορισμένα ορθογώνια, που έχουν αναλογίες και συμμετρίες ως προς τις γωνίες ή τις πλευρές τους. Με αυτά σχηματίζονται τα πέντε κοσμικά σχήματα, από τα οποία γεννώνται τα πέντε κάλλιστα σώματα. Αυτά είναι τρία ημιτρίγωνα και ένα ημιτετράγωνο. Από το ημιτρίγωνο ισοπλεύρου τριγώνου σχηματίζονται η πυραμίδα, το οκτάεδρο και το εικοσάεδρο, ενώ από το ημιτετράγωνο σχηματίζεται ο κύβος. Το δωδεκάεδρο προκύπτει από δύο ειδών πρώτα ημιτρίγωνα, το ένα εκ των οποίων είναι το ημιτρίγωνό του ισοσκελούς τριγώνου του πενταγώνου (που αποτελεί τη βάση του δωδεκαέδρου) με επίκεντρη γωνία κορυφής 72 και παρά τη βάση γωνίες 54 και 54, που είναι το ήμισυ της γωνίας του πενταγώνου (108), όπως απέδειξε ο Ευκλείδης. Έχει δηλαδή γωνίες 36, 54, 90 μοίρες. Το τέταρτο πρώτο τρίγωνο είναι το ημιτρίγωνο ισοσκελούς τριγώνου με γωνία κορυφής 36 και παρά τη βάση 72, 72. Οι γωνίες του επομένως είναι 18, 72, 90 μοιρών.

Τόσο ο Πλάτων όσο και οι Πυθαγόρειοι εξέλαβαν το εν και το ον αυθύπαρκτες οντότητες, ενώ άλλοι ως κατηγορήματα, χώριζαν επίσης τις ιδέες και τους αριθμούς αντίστοιχα από τα αισθητά όντα, χρησιμοποιούσαν επίσης δύο αρχές , ο μεν Πλάτων το ένα, δηλαδή την ιδέα του αγαθού, και την ύλη, δηλαδή την αόριστη δυάδα, τουτέστιν το μέγα και το μικρόν, οι δε Πυθαγόρειοί το πέρας και το άπειρον.

Πηγή: deeaef.gr

Το παρόν κείμενο είναι η περίληψη της εισήγησης του Γεώργιου Χ. Κουμάκη, Επ. Καθηγητή Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην Επιστημονική Ημερίδα «Ουσία, Δομή και Υπόστασις του Κόσμου κατά την Προσωκρατική Φιλοσοφία» -Κεντρικό Κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών, 29/4/2014 - Οργάνωση: Διεθνής Επιστημονική Εταιρεία Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας, Ένωση Ελλήνων Φυσικών